

ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΙΣΕΛ ΦΑΪΣ «ΠΟΡΦΥΡΑ ΓΕΛΙΑ»

Η ζωή που αρνείται να γίνει ιστορία

Της ΒΕΝΑΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

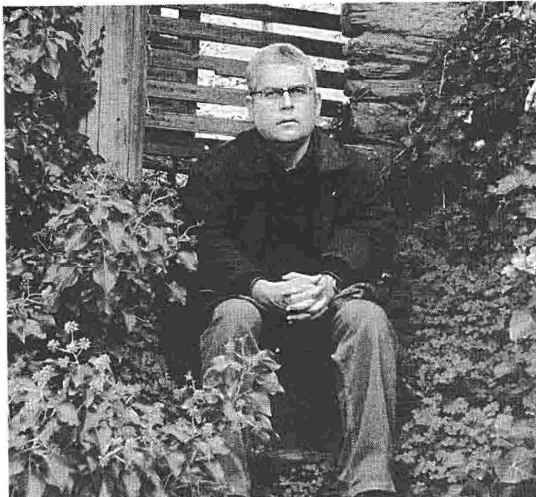
Από την εποχή που ο Στρατής Τσίρκας πλήρωσε με διαγραφές από το ΚΚΕ τις «κοιμένες κεφαλές» και το «ανθρώπακι» του στις «Ακυβέρνητες πολιτείες», κύλησε πολύ νερό στο αυλάκι. Η Αριστερά και οι παραμορφώσεις της πέρασαν συχνά στις σελίδες σημαντικών μυθιστορημάτων. Τελευταία, μάλιστα, η νέα γενιά λογοτεχνών επιτίθεται κατά ριπάς στο θέμα του Εμφυλίου, που φαίνεται αστείρευτο.

Ο Μισέλ Φαΐς στο καινούργιο βιβλίο του «Πορφυρά γέλια» (εκδόσεις Πατάκη) εστιάζει με έναν ιδιαίτερο τρόπο στο θέμα. Μια ηλικιωμένη «κόκκινη δασκάλα», βυθισμένη στην κομματική παράνοια. Ένας αριστερός, θύμα της ζαχαριαδικής τρομοκρατίας στο στρατόπεδο του Μπουλάκης, στη Γιουγκοσλαβία. Ένας εκτελεστής της ΟΠΛΑ. Αλλά και ένας σημερινός, διαλυμένος νέος άνθρωπος, που έχει μπουχτίσει από την ιστορία της Αριστεράς. Δεν είναι εύκολο μυθιστόρημα. Δεν αρνεί, όμως, να σε κατακτήσει. Και να σου δημιουργήσει ερωτήματα.

Στο βιβλίο σας οι αμαρτίες της ελληνικής Αριστεράς εγγράφονται, σαν κληρονομική εκφυλιστική αρρώστια, στις ψυχές και τα μυαλά των νεότερων μελών μιας οικογένειας. Καινούργιο πλαίσιο για γνωστό θέμα. Γιατί αυτή η επιλογή;

«Η οικογένεια ως μυθολογία ωμοφαγίας και ως θέατρο καταστροφής ανιχνεύεται από το πρώτο μου μυθιστόρημα ("Αυτοβιογραφία ενός βιβλίου", 1994). Εκεί ο βραδύγλωσσος αφηγητής ζετινάζει την οικογενειακή μνήμη, το εβραϊκό τραύμα, τη διαθλασμένη ιστορία της γενέθλιας πόλης και γράφει μέσα στο βιβλίο ένα τετράκις αρχινοσημένο μυθιστόρημα, που ποτέ δεν ολοκληρώνει. Εδώ ο εκστασιασμένος εγγονός ζετινάζει τα αριστερά δεινά της οικογένειάς του (όπου εμπλέκονται εμβληματικά ονόματα της κομμουνιστικής περιπέτειας) και γράφει ένα τετραφωνικό αφήγημα, όπου στην ιστορική μαρτυρία (παππούς και κομματικός διώκτης του) και στην αφαισική εξιστόρηση (γιαγιά με Αλτοχάιμερ, που βιώνει στο σήμερα μια λαοκρατική Ελλάδα) αντιπαραβάλλει πορνογραφικούς του εφιάλτες.

Στη γραφή δεν υπάρχει θέμα, υπάρχει μόνο βλέμμα. Το πώς θα πεις κάτι είναι από και μόνο που θα το αναδείξει ή θα το καταβαρυνθεί. Συνεπώς αυτό που χαρακτηρίζετε "καινούργιο πλαίσιο" είναι το άγγιγμα του αφηγητή, που στην πο-

«Το "Κίτρινο σκυλί" συνεχίζει την πορεία του», λέει ο Μισέλ Φαΐς. «Αν και το πιο συγκινητικό απόσπασμα αυτής της δυσάρεστης εμπειρίας μου ήταν η γνωριμία μου με την Κωνσταντίνα Κούνεβα, αυτή τη συναρπαστική γυναίκα»

Εστιάζει στον Εμφύλιο και στην πορεία της Αριστεράς μέσα από μνήμες και σκέψεις των νεότερων μελών μιας οικογένειας που έζησε τα πέτρινα χρόνια

ρεία γίνεται ηθικό έρμα και ερμηνεία του κόσμου».

Χρησιμοποιείτε τις "Βάκκες" του Ευριπίδη σαν μυθολογικό ισόδυνάμι του Εμφυλίου. Πού βλέπετε τη σύνδεση;

«Γράφτηκαν στο τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου (ο εμφύλιος της εποχής), με τον Ευριπίδη εξόριστο στη Μακεδονία με τη ρετινιά του "ξеноφιλότατου" (που ο παππούς του βιβλίου, ισόβιος μεταφραστής των "Βακχών", το βιώνει ως "εχθρός με το κόκκινο βιβλιάριο"). Η "γιορτή που στράβωσε", λοιπόν, όπως χαρακτηρίζει ο παππούς τη μετάβαση από το πάνδημο ΕΑΜ στα Δεκεμβριανά και στην Υπερορία, αφορά τη μέθη για κοινωνική δικαιοσύνη, που εκφυλίζεται σε κομματικό μαιναδισμό και εν τέλει σε εθνικό (αιμομεικτικό) διαμελισμό και εξορία».

Χρειάστηκε να κάνετε ιδιαίτερη ιστορική έρευνα;

«Ελίωσα παντελόνια διαβάζοντας την ιερή και βλάσφημη ιστορία της εποχής. Μίλησα με Μπουλκιώτες, Οπλατζήδες, ευσεβείς και ασεβείς της πορφυρής περιπέτειας, διανοούμενους, περιώνυμα ή απλά στελέχη. Και μετά τα ξέχασα όλα. Και άρχισα να αναπνέω τις δικές μου αλήθειες. "Διαμελιστήκα" σε πολλές ζωές, σε πολλές οιοπές, σε πολλές ρητορείες, σε πολλές διαψεύσεις, σε

πολλές δικαιώσεις, σε πολλά πάθη. Επιμύθιο; Μπήκα αβέβαιος ο' αυτήν την ιστορική δίνη και κειμενική περιπέτεια και βγήκα ακόμα πιο αβέβαιος. Εξάλλου δεν είναι τυχαίο που το βιβλίο αρχίζει με το θραύσμα του Μπένγιαμιν: "Το αληθινό πρόσωπο της ιστορίας απομακρύνεται καλπάζοντας". Το μόνο σίγουρο είναι ότι πρόκειται για το πιο εξομολογητικό βιβλίο που έχω γράψει».

Η μικτή φόρμα, στην αρχή θέατρο, στη συνέχεια πολυφωνική αφήγηση, σε ποιο λογοτεχνικό στίχιαμα οφείλεται;

«Όταν τελείωσα με το χτικιό της πραγματολογικής έρευνας μπροστά μου άνοιξε ένα τρίστρατο: εκκλαίκευση της ιστορικής εμπειρίας, αναπαράσταση της εποχής ή παρτιτούρα του κειμένου; Επέλεξα την τρίτη οδό. Κάτω από το βιβλίο βράζει μια σύγκρουση: η ζωή που παραμένει ζωή και αρνείται να γίνει ιστορία ή ιστορία και η ζωή που πασχίζει να αναμετρηθεί με αυτά που απωθεί στο όνομα της απάθειάς της (με τα άγνωστα γνωστά, που μας λέει και η ψυχανάλυση). Ετσι το οντολογικό παιχνίδι γίνεται αισθητικό, η "μικτή φόρμα": με τον φρενήρη διαλογικό ρυθμό, στα όρια της ατομικής μουσικής (στο πρώτο μέρος) και το κυκλικό, υπνωτιστικό τέμπο της αφήγησης, σε μια πιο έκκεντρη σημειογραφία (στο δεύτερο)».

Είχατε σαφή πολιτική πρόθεση γράφοντας;

«Είμαστε μια μαρτυρολογική κοινωνία, που αρνείται να αναλάβει την ευθύνη του παρόντος και του μέλλοντός της, γι' αυτό διαρκώς λογοδοτεί σε ηρωικές μνήμες ή αγιασμένες πράξεις. Και, το χειρότερο, μια κοινωνία που τροφοδοτεί συνεχώς μια βιομηχανία ηρώων και αγίων και τροφοδοτείται από αυτήν (πόσες γιορτές και επετείους να αντέξουμε!). Η Αριστερά συνήθως βρίσκεται εγκλωβισμένη στην ηρωική ή ανιτηρωική αυτοεικόνα της. Το βιβλίο προσπαθεί να σταθεί πέραν αυτών των κατηγορημάτων. Η λογοτεχνία που ασκώ και μ' ερεθίζει δεν κόπτεται, προκαταβολικά και ετοιμοπαράδοτα, για τον ηρωισμό ή τον αντιηρωισμό καμίας εποχής, αλλά για το κουβάρι της ανθρώπινης συνθήκης που περιέχει και τα δύο αξεδιάλυτα. Γι' αυτό η "πολιτική πρόθεση" του βιβλίου είναι η "πολιτική" της αναγνωστικής ταραχής, του κλονισμού των ιστορικών μας βεβαιότητων, αλλά και της συμψύλλωσης με τις συλλογικές μας αντιφάσεις».

Πιστεύετε ότι η καταγραφή και η ερμηνεία του Εμφυλίου έχουν ακόμα κενά;

«Τα τελευταία χρόνια τίθενται κάποιες προϋποθέσεις συνεννόησης πάνω ο' αυτό το ανοιχτό ακόμη συλλογικό τραύμα. Αυτό δείχνουν οι κινησεις κάποιων μετριοπαθών ιστορικών. Εχουμε, όμως, ακόμη δρόμο συνομιλήσεως των αυτοτονόπων. Βέβαια, από την άλλη πλευρά, μετεμφυλιακά φαντάσματα συναντάς παντού. Στη Βουλή, στην τηλεόραση, στα πανεπιστήμια, στο δρόμο. Μέχρι σήμερα στα Εξάρχεια διαβάζεις το σύνθημα "Βάρκιζα τέλος". Το μεσοιστορικό διακύβευμα "Ολα ή τίποτα", που διαπερνά το κυρίαρχο κομμάτι της Αριστεράς στον τόπο μας, αποκαλύπτει ότι η "επανάσταση που χάθηκε" επιβιώνει ως άγχος αυτοπροσδιορισμού και λογοδοσίας και εκφράζεται ως δυσπροσαρμοστικότητα στον ομαλό πολιτικό βίο».

Το θεατρικό το «Κίτρινο σκυλί» σας για την Κούνεβα προκάλεσε επιθέσεις αναρχικών. Ενδεχομένως κι αυτό θα θυμώσει μερίδα της Αριστεράς. Πιστεύετε ότι ο συγγραφέας οφείλει να ενοχλεί;

«Ο συγγραφέας καλείται να γράφει καλά βιβλία. Τώρα το αν ένα βιβλίο ενοχλήσει κάποιους σε μια στιγμή, δεν είναι το ζητούμενο. Το ζητούμενο είναι, όταν παρέλθει η συγκυρία της παράκρουσης, της σύγκρουσης και της ιδεολογικοποίησης τους, το βιβλίο να μην πάψει να λειτουργεί ως αισθητικό γεγονός».